

HALK, İKTİDAR VE İKTİDAR SEÇKİNLERİ: MERSİN ARAŞTIRMASI¹

D. Ali ARSLAN

Doç, Dr., Mersin Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji bölümü, aliarslan@mersin.edu.tr

Gülten ARSLAN

Siyaset Bilimci ve Siyaset Araştırmacısı. gultenb.arslan@hotmail.com

ÖZET

Bu araştırmada halkın güç ve iktidar seçkinlerine yönelik algılarının belirlenmesi hedeflendi. Daha net bir anlatımla çalışmada bireylerin toplumsal ve siyasal güç, toplum kesimleri arasında gücün dağılımı, toplumun iktidar yapısı ve iktidar seçkinlerine yönelik algılarının ortaya konması amaçlandı.

Mersin, Türkiye'nin hemen her yerinden göç almış olup, Türkiye'nin küçük bir özeti gibidir. Hemen her toplumsal kesimden, kültür ve inanç grubundan bireylerin iç içe, hoşgörü ve barış içinde yaşadığı, son derece önemli bir Akdeniz ve liman kentimizdir. Tarım, turizm, ticaret, tarıma dayalı sanayi ve hizmet sektörlerinde son derece büyük bir gelişme potansiyeline sahiptir. Ülkemizdeki şehirlerin sosyal ekonomik gelişmişlik sıralamasında on yedinci sırada yer alır.

Araştırmada temel veri kaynağı olarak, araştırmacı tarafından Türkiye evreninden seçilmiş Mersin kenti özelinde, 1420 birey ile yüz yüze görüşülerek gerçekleştirilmiş son derece geniş kapsamlı bir araştırmanın veri seti kullanıldı. Saha araştırmasından elde edilen verilerden oluşturulan data seti bilgisayar ortamında, SPSS (Statistical Packages for Social Sciences) programı kullanılarak analiz edildi. Ağırlıklı olarak Yapısal İşlevselci bir sosyolojik çalışma niteliğine sahip araştırma, hem betimleyici ve hem de analitik araştırma karakteri taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mersin, Halk, Güç, Türkiye, Demokrasi, Elit, İktidar Yapısı, İktidar Seçkinleri, Türk İktidar Seçkinleri.

PUBLIC, POWER AND THE POWER ELITE: MERSİN-TURKEY CASE STUDY

ABSTRACT

The major objective of this study is to examine and discuss the people's general perception and classification of the power in Mersin. Secondly, the ideas of the people who are living in Mersin about the power structure and the distribution of power in contemporary Turkish society are explained. Finally, The Turkish power elite on public eye are examined. Mersin takes 17th place on the list of the social-economical development of the Turkish cities. It is Mediterranean city and has a rather high development potential on the tourism, trade, agriculture, agricultural industry and the service sectors.

The findings of a rather comprehensive field research which has been realised about 1420 household are used. Semi-structured interview techniques are used to collect the data needed. A data set is created from the data that were gathered from the field. A highly detailed questionnaire were used for the interviews: There were structured, semi structured and open-ended questions in the questionnaires. The computer program of the SPSS (Statistical Packages for Social Sciences) will be used for analysing the data set.

Key Words: Mersin, Public, Democracy, Power, Turkey, Elite, Power Structure, Power Elite, Turkish Power Elite.

¹ Bu çalışmada, 2007–2010 yıllarında, Doç. Dr. D. Ali Arslan tarafından gerçekleştirilen ve TÜBİTAK tarafından desteklenen "107K225" No'lu ve "Çok partili dönemde (1946–2007) Mersin'in siyasi yapısı ve Mersin milletvekillerinin toplumsal profillerinin sosyolojik incelemesi" konulu projenin veri seti temel alınmıştır.

GİRİŞ

Toplumdaki öteki kurumlar gibi siyaset kurumu da toplumsal yapının en temel bileşenlerinden biridir. Toplumsal yapı gibi siyaset kurumu da bazen yavaş, bazen hızlı da olsa sürekli bir değişim içindedir. Siyaset denildiğinde ilk akla olgusu demokrasidir. Eski Yunanca'da halk anlamına gelen "demos" ve güç "kratos" anlamına gelen sözcüklerin bileşiminden doğmuş bir terimdir (Çeçen, 2000: 55). Bazıları demokrasiyi bireyci bir yaklaşımla tanımlarken, bazıları da bunu toplumcu bir yaklaşımla yapar. En çok bilinen demokrasi tanımı Abraham Lincoln tarafından yapılmıştır. Lincoln'e göre "demokrasi halkın halk tarafından, halk için ve halk adına yönetimidir" (Arslan, 2007-a).

Tarih süreci içinde, demokrasi anlayışı da evrimleşerek, doğrudan katılımcı demokrasi anlayışı yerini, çoğulcu-temsili demokrasi modeline bıraktı (Arslan, 2007-b). Kışlalı'nın (2003: 238-239) da belirttiği gibi çağdaş demokrasiler, liberal demokrasi ve sosyal demokrasi olarak 2 kategoride incelenebilir. Demokratik sistemler, toplumdaki her kesimin yasal zeminlerde bir araya gelip örgütlenerek (Duverger, 1993; Teziç, 1976), siyasal iktidarın şekillenişinde söz sahibi olma savaşımına uygun zemini hazırlar.

Halkın karar alma sürecine katılımı, demokrasinin temelini oluşturur. Yurttaşların kolektif karar alma sürecine katılımı seçimlerle sınırlı olmasa da (Sarıbay, 2008: 112), bireylerin seçimlere katılımı, demokratik yapının inşası ve devamı açısından yadsınamaz öneme haizdir. Teorik olarak demokrasi, seçme hakkına sahip bütün vatandaşlara, toplumun tamamını ilgilendiren kararların alınmasında eşit söz hakkı tanır. Birçok sosyal bilimci, en gelişmiş demokrasi modeli olarak liberal demokrasi modelini vurgular. Liberal demokrasi, seçilmiş temsilcilerin, yasalarla belirlenmiş bir siyasal güce sahip olduğu temsili demokrasinin bir formudur. Kuvvetler ayrılığı, özgür seçimler, ifade özgürlüğü, basın özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü gibi olguları da bünyesinde barındırır.

Demokratik sistemde halkın yönetime doğrudan katılımı esas olmakla birlikte, artan nüfusun ve karmaşıklaşan toplumsal yapının bir sonucu olarak günümüz toplumlarında, doğrudan katılımın esas olduğu bir demokrasiden söz etmek imkânsızdır. Demokratik sistemler, toplumdaki kesimlerin yasal zeminlerde bir araya gelip örgütlenerek, siyasal iktidarın şekillenişinde söz sahibi olma mücadelesine uygun zemini hazırlar. Göreceli olarak, batı demokrasileri bireylere daha fazla hak ve özgürlükler sunsa da batı toplumlarında da eşitlik bir mit olmanın ötesine geçememiştir. İktidara ulaşmanın yolu ise bu siyasi mücadele sürecinde, yani seçimler de elde edilen başarıdan geçer.

Siyasi partilerin, iktidar mücadelesindeki başarısını, toplumu oluşturan bireylerin tutum ve davranışlarını kendi siyaset anlayışı ve ideolojileri doğrultusunda şekillendirebilme becerileri belirler. Seçimlerin (Arslan, 2007-b) temelinde ise, "insanın akıllı bir yaratık olduğu ve kendisi için iyi olanla, kötü olanı ayırt edebileceği" sayılısı yatar. Hem genel ve hem de yerel seçimler öteki demokratik toplumlarda olduğu gibi, Türkiye'de demokratik hayatın en temel unsurlarını teşkil eder.

Öte yandan Mersin, Türkiye'nin hemen her yerinden göç almış olup, Türkiye'nin küçük bir özeti gibidir. Hemen her toplumsal kesimden, kültür ve inanç grubundan bireylerin iç içe, hoşgörü ve barış içinde yaşadığı, son derece önemli bir Akdeniz ve liman kentimizdir. Tarım, turizm, ticaret, tarıma dayalı sanayi ve hizmet sektörlerinde son derece büyük bir gelişme potansiyeline sahiptir. Ülkemizdeki şehirlerin sosyal ekonomik gelişmişlik sıralamasında on yedinci sırada yer alır.

Çalışmanın araştırma evrenini Mersin ili kent merkezi oluşturur. Son yıllarda çok hızlı bir kentleşme süreci yaşayan Mersin, eski adıyla İçel, Akdeniz bölgesinin ve Türkiye'nin en önemli metropol kentlerinden biridir. İçel adı, 20.06.2002 tarihli ve 4764 sayılı kanunun 1. maddesinde Mersin olarak değiştirilmiştir. Mersin yalnızca İç Anadolu, Güneydoğu ve Doğu Anadolu'nun bölgesinin değil, Türkiye genelinin dünyaya açılan önemli bir kapısı konumundadır. Bu durum stratejik açıdan Mersin'in değerine değer katar. Her türlü ulaşım (havayolu, liman, demiryolu, karayolu) olanaklarına sahip olan kentte uluslar arası liman, Organize Sanayi Bölgesi, Serbest Bölge ve Teknoloji Geliştirme Bölgesi de vardır.

2009 yılı itibariyle sayısı üçü bulan üniversitelerine (1 devlet ve 2 vakıf üniversitesi), kentin yaşam maliyetlerinin düşüklüğü de eklenince Mersin'in, bölgesi için olduğu kadar Türkiye geneli açısından da, eğitilebilir genç nüfusa önemli eğitim olanakları sunan bir kent olduğu gerçeği ile karşılaşılır. Mersin Üniversitesi, belediyeler, çeşitli kamu kurumları, Devlet Opera ve Balesi ile derneklerin sağladığı zengin kültürel ve sportif alt yapı ve olanakları Mersin'i daha da yaşanabilir bir kent haline getirmiştir. 2013 yılında gerçekleştirilen 17. Akdeniz Oyunları Mersin'e, çok sayıda ve görkemli spor tesis ve komplekslerinin kazandırılmıştır. Bu etkinliklere hazırlık kapsamında, kente merkezi bütçeden aktarılan ayrıcalıklı bütçelerle gerçekleştirilen alt yapı yatırımları, şehre modern bir kent kimliği kazandırmanın ötesinde, Mersin'in gelişimine çok büyük bir ivme kazandırmıştır. Bu yatırımlar Mersin'e, ulusal ve uluslar arası çapta her türlü sportif etkinliğin kolaylıkla gerçekleştirilebileceği bir kent statüsü de kazandırmıştır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Başta da vurgulandığı gibi bu araştırmanın temel amacı, halkın güç ve iktidar seçkinlerine yönelik algılarının belirlemektir. Bir başka anlatımla çalışmada bireylerin toplumsal ve siyasal güç, toplum kesimleri arasında gücün dağılımı, toplumun iktidar yapısı ve iktidar seçkinlerine yönelik algılarının ortaya konması amaçlandı.

Araştırmanın ana veri kaynağını, araştırmacı tarafından 2008-2010 yılları arasında, Mersin kenti özelinde gerçekleştirilen proje kapsamında, 1420 birey ile yüz yüze görüşülerek gerçekleştirilmiş olan bir saha araştırması oluşturmaktadır. Oldukça geniş kapsamlı ve çok boyutlu bir siyasal araştırma niteliği taşıyan ana projede, araştırmanın çok boyutluluğuna paralel olarak, metodolojik (Bulmer, 1994; Altunışık, 2004; Arseven, 1993) açıdan da çoklu araştırma ve veri toplama tekniği kullanılmıştır. Bu bağlamda öncelikli olarak oldukça geniş kapsamlı bir saha araştırması gerçekleştirilmiştir. Bu saha araştırmasına ek olarak, hedeflenen amaçlarla ilintili bir şekilde mülakat, belge taraması, ikincil veri analizi ve gözlem (Sencer, 1989) tekniklerinden de yararlanılmıştır (Arslan, 2012-a).

Bu proje kapsamında gerçekleştirilen alan araştırması için hazırlanan anketler (Gilbert, 1994), proje yürütücüsünün gözetiminde ve organizatörlüğünde, saha koordinatörleri, anket takım liderleri ve konu ile ilgili eğitim verilmiş geniş bir anketör grubu ile birlikte gerçekleştirildi. Araştırmada kullanılan anket formunda bireylere, 50'yi aşkın soru ve bunların alt soruları yöneltildi. Araştırmanın amaçlarına uygun olarak, Likert tipi sistematik soruların da yer aldığı anket formunda, yarı sistematik ve açık uçlu sorulara da yer verildi. Sorularda, bireylerin içinde buldukları sosyal koşullar ile belli konulardaki algı, tutum ve davranışlarının belirlenmesi hedeflendi. Anket formuna, saha çalışması öncesinde gerçekleştirilen pilot araştırmanın ardından son şekli verildi.

Yukarıda detayları verilen araştırmanın veri seti kullanılarak gerçekleştirilen ve yapısal işlevselci bir sosyolojik çalışma niteliğine sahip olan bu çalışma, hem tasviri ve hem de tahlili karakterde bir sosyolojik araştırma olarak tasarlanmıştır. Çalışmanın, betimleyici yönü ağır bassa da, araştırmada salt betimlemelerin ötesine geçilmiş ve yapılan analizlerle çalışmaya, analitik bir araştırma hüviyeti de kazandırılmıştır. Araştırmada belirlenen temel toplumsal - siyasal olaylar ve olgular arasındaki sebep-sonuç ilişkilerini ortaya çıkarmak ve açıklamak hedeflenmiştir. Yapılacak tasvir ve tahlillerden yola çıkarak, yani ulaşılabilecek betimleyici ve analitik bulgu ve bilgilere dayanarak, halkın toplumsal yapı içinde gücün dağılımına yönelik düşüncelerini ve iktidar seçkinleri ile ilgili algılarını ortaya koymak amaçlanmaktadır. Daha net bir ifadeyle bu araştırma betimleyici (deskriptif) olduğu kadar, analitik (sebep-sonuç ilişkisi açıklayıcı) bir sosyolojik araştırma özelliğine de sahiptir.

Evrenini Mersin kentinin oluşturduğu araştırmada, örnekleme birimi olarak "hane" seçilmiştir. Mersin kenti, Büyükşehir statüsünde bir kent olup dört merkez ilçeden oluşmaktadır. Bu ilçeler Yenişehir, Akdeniz, Mezitli ve Toroslar İlçeleri'dir. Araştırma kapsamına bu dört merkez ilçeye bağlı mahallelerdeki haneler dâhil edilmiştir. Newman hane halkı ile aileyi birbirinden ayırır: Aynı ev ortamını paylaşan bireyler olarak tanımlanırken, aile "birbirlerin doğum ya da evlatlık edinme yoluyla bağlı bulunan ve aynı hanede birlikte yaşayan iki ya da daha fazla insanın oluşturduğu birliktelik" olarak tanımlanır (Arslan, 2013: 96). Hanehalkı büyüklüğü, evde bulunan kişilerden misafir sayısının çıkartılıp, yurt içinde veya yurt dışında bulunduğu için sayım günü evde olmadığı belirtilen bireylerin ilave edilmesi ile hesaplanır (DPT, 2001; DİE, 1996).

Araştırmada örnekleme yapılırken, araştırma konusu ve araştırmanın amacına uygun, evreni temsil edebilecek özellikte bir örneklem kümesi oluşturmaya özen gösterildi. Bilindiği gibi örneklem grubu belirlenirken kullanılan örnekleme teknikleri, önce iki ana gruba ayrılır (Arslan, 2012-a; Altunışık vd, 2004; Güven, 2001; Neuman, 2006-a; Neuman, 2006-b): Tesadüfi (olasılığa dayalı, sistematik olmayan, rassal) örnekleme teknikleri ve tesadüfi olmayan (olasılığa dayalı olmayan, sistematik örnekleme) teknikleri. Bu tekniklerinde her biri kendi içinde dörder ayrı alt kola ayrılır.

Bu bilgiler ışığında araştırma konusunun ve araştırma evreninin özellikleri de dikkate alınarak, araştırmanın örneklem kümesi belirlenirken örnekleme tekniği olarak, tesadüfi (olasılığa dayalı) örnekleme tekniklerinden, "Tabakalı (zümrelere göre) Örnekleme Tekniği" kullanıldı. Bu bağlamda Mersin kenti evreni, merkezi ilçeler

temel alınarak 4 tabakaya bölündü. Her bir ilçede, o dönemdeki hane sayısı dikkate alınarak, tabakanın örneklem kümesi içinde temsil edeceği büyüklük saptandı. Ardından bu dört ana tabaka, mahalle tipi (karma, gecekondulu ve merkez) dikkate alınarak kendi içinde üç alt tabakaya ayrıldı. Ardından da mahalle tipi ve mahallelerdeki hane sayısı dikkate alınarak, her bir ilçede gerçekleştirilecek anket sayısı belirlendi. Bu ilkeler temelinde Yenişehir’de 335, Akdeniz’de 446, Toroslar’da 459 ve Mezitli’de 180 olmak üzere toplam 1420 hanede anket çalışması gerçekleştirildi. Toplanan veriler SPSS ortamında bilgisayara yüklenerek, araştırmanın ana veri seti oluşturuldu. Oluşturulan veri seti, bilgisayar ortamında SPSS programı kullanılarak (Altunışık vd, 2004) analiz edildi.

TEMEL KAVRAMLAR: ELİT, HALK, GÜÇ-İKTİDAR VE İKTİDAR SEÇKİNLERİ

Köken olarak Latince “eligre” ve “electa” sözcüklerinden türemiş olan “elit” kavramı, Fransızca “elite” sözcüğünden dilimize geçmiştir. Eligre sözcüğü Latince seçme anlamına gelir. “Electa” ise seçilmiş, en iyisi anlamında kullanılır. Elit kavramının bilimsel literatürde yaygınlık kazanmasında, İtalyan sosyolog Pareto (1968) ve Mosca (1939) öncülük etmiştir. Bu kavramı sosyal bilimlerde ilk kullanan düşünür Gaetano Mosca’dır. Mosca bu kavramı, Fransız sosyolog Henri de Saint Simon’dan etkilenerek keşfetmiştir.

Pareto (Arslan, 1995: 4) elitleri, kendi çalışma alanlarında en üst konumda, zirvede bulunan insanların oluşturduğu toplumsal sınıf olarak da tanımlar. İngiliz sosyologu Giddens ise “elit”i, toplumsal organizasyon ve kurumların tepesindeki karar verme yetkisine sahip konumları işgal eden bireyler olarak tanımlar (Scott, 1991: 32). Genel anlamda “elit” kavramı, toplumun hiyerarşik yapısı içinde en üst tabakaya mensup bireyleri tanımlamak için kullanılır. Elitler toplumdaki diğer insanlara göre servet, iktidar ve prestij gibi toplumsal kaynaklardan daha fazla paya sahiptirler.

Teorik bakımdan elit kavramı, kurumsal iktidara sahip, toplumsal kaynakları kontrol edebilecek konumda bulunan, karar verme sürecini doğrudan ya da dolaylı olarak etkileme (aktif ya da potansiyel olarak) potansiyeline sahip, karşıtlarına rağmen istek ve amaçlarını gerçekleştirebilen bireyler olarak tanımlanabilir (Arslan, 1999). Karar verme sürecini etkileme, bu sürece “doğrudan” katılım şeklinde olabileceği gibi; lobcilik, baskı grubu ve kamuoyu oluşturma şeklinde “dolaylı” yollardan da olabilir. Bunların yanı sıra, toplumsal konumu veya kontrol ettiği sosyal kaynaklar nedeniyle, istediğinde veya gerektiğinde karar verme sürecini etkileyebilen bireyler de elit tanımlaması içine dâhil edilir.

Araştırmanın dayandığı temel kavramlardan bir diğeri de iktidar kavramıdır. Güç, iktidar ya da erk ise, bir sosyal ilişkiler sistemidir ve sosyal ilişkiler dizgesi içerisinde anlam kazanır. Bu kavramların kimi zaman farklı boyutları ön plana çıkarılsa da, zihinsel karmaşaya sebebiyet vermemek için bu çalışmada aynı anlamda kullanılacak. İnsanlar, ancak diğer insanlarla ilişki içine girdiğinde güç olgusu ortaya çıkar. Güç kavramı kontrol, sahiplik ve etki (karar verme sürecinde etkili olma) kavramları ile yakından ilişkilidir. Bu açıklamaların ışığında güç, karar verme süreci üzerinde etkili olma, toplumsal kararların şekillenmesinde söz sahibi olma ve karşıtlarının direncine rağmen amaçlarını gerçekleştirebilme yeteneği olarak tanımlanabilir. Bir başka deyimle iktidar ya da

toplumsal erk, toplumsal kararların şekillenmesinde etkili ve/veya yetkili olma durumudur (Arslan, 2012-a: 118-119).

Araştırmanın temelini oluşturan bir diğer kavram ise halktır. Elite teorisi temelinde incelendiğinde halk iktidar piramidi içinde en alt tabakayı işgal eder. Halk demek, hiç bir güce ve etkiye sahip olmayan insanlar topluluğu demek değildir. Halkın oluşturan bireyler de toplumsal kaynaklardan ve güçten sınırlı da olsa pay alırlar. Demo elit perspektif halka oldukça büyük önem atfeder. Bu yaklaşımdan hareket eden araştırmacılara göre, elitlerin varlığı ve amaçlarına ulaşabilmesi, ancak halkla ve halkın açık desteğiyle mümkündür (Arslan, 2007-a: 46-7). Araştırmada kuramsal temel olarak, elit teorisinin alt bileşenlerinden biri olan demo elit yaklaşım seçilmiştir. Bu nedenle demo elit perspektife kısa bir göz atmak yerinde olacaktır.

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL TEMELİ: DEMO ELİT PERSPEKTİF

Toplumsal hayattaki eşitsizlikleri ve toplumsal yapıdaki güç dağılımını araştıran çalışmalarda ağırlıklı olarak sınıf ya da elit teorisi kullanılır. Araştırma konusunu en iyi açıklayabilecek potansiyele sahip olması hasebiyle bu çalışmada elit teorisi kuramsal temel olarak seçilmiştir. Elit-halk farklılaşmasını en etkili şekilde açıkladığı kabul edilen elit teorisi de kendi içinde dört alt kola ayrılır. Bunlar başta çoğulcu elit teorisi olmak üzere, seçkin elit teorisi, demokratik elit teorisi ve demo elit perspektiftir (Arslan, 1999). Araştırmada, günümüzde bu teorinin en yaygın kullanılan alt bileşenlerinden biri olan demo elit yaklaşım kullanılacaktır (Arslan, 2007-a: 44-48).

Bazı araştırmacılar tarafından demokratik elit teorisinin bir açılımı olarak da kabul edilen demo elit perspektif, özü itibarıyla, elitlerin analizinde yeni bir açılım ortaya koymayı hedefler. Bu yaklaşımın gelişim süreci içinde, çağdaş sosyologlardan Eva Etzioni'nin (1997; 1993) oldukça önemli bir yeri vardır. Demo perspektif, öteki elit teorileri ile birçok benzer ve farklı yönleri sahiptir. Örneğin, demokratik elit teorisi ile oldukça ortak yönleri olmasına rağmen, bu teoriye oranla daha geliştirilmiş ve ayrıntılı bir teori niteliği taşır. Liberal düşünce ve demokratik elit teorisi, "güçler ayırımı" ve "güçlerin bağımsızlığını" oldukça genel bir açıdan ele alırken, demo-elit perspektif bunu daha öze inerek ve ayrıntılı bir şekilde yapar. Demo elit perspektif elit bağımsızlığını, elitlerin temel toplumsal kaynaklardan bağımsızlığı esasına dayandırır.

Demo elit yaklaşıma göre, kaynakların kontrolü bakımından elitlerin hükümetten göreceli bağımsızlığı demokrasi açısından, çok sayıda güç merkezinin varlığından daha büyük önem ve anlama sahiptir. Elitler toplumlar açısından, toplumsal değişimin ana dinamik gücü olması bakımından da ayrı bir öneme sahiptir.

Özetle, toplumların iktidar yapıları konusunda en etkin ve doyurucu analizleri yapan teorilerden olan demo elit perspektif, bir bakıma demokratik elit teorisinin bir açılımı olarak da kabul edilebilir. Bu yaklaşıma göre toplumların iktidar yapıları "üçlü" (trikotomik) bir görünüm arz eder: Toplumların iktidar yapısı elitler, alt elitler ve halktan oluşur. Arslan bu üçlü kategorizasyona iki ayrı kategori daha ekleyerek, bu tasnifi daha ayrıntılı ve sofistike hale getirir. Bu kategoriler "potansiyel (gölge) elitler" ile "elitimsiler'dir" (Arslan, 1999).

Toplumda en çok etki ve güce sahip olanlar, genellikle toplumsal yapı içinde en üst konumlarda olan ve toplumsal kaynakların kontrolünü aktif bir şekilde ellerinde bulunduranlardır. Bu bireyler elitler olarak tanımlanır. Toplumsal güç piramidinin bir diğer kategorisi “alt elitler” dir. Alt elitler (sub-elites), iktidar yapısı içerisinde orta düzeyde güç sahibi bireylerden oluşur. Toplumun hiyerarşik yapısı içinde elitlerin işgal ettiği konumlardan hemen sonra gelen konumlarda bulunurlar. Elitlerle halk arasında köprü gibidirler ve geleceğin elitleri genellikle, hepsi birer potansiyel elit adayı olan elitimsiler arasından çıkar.

Halk ise toplumun iktidar yapısı içinde en alt tabakayı işgal eder. Ancak halk demek, hiç bir güce ve etkiye sahip olmayan insanlar topluluğu demek değildir. Onlarda temel toplumsal kaynaklardan ve toplumsal güçten belli bir oranda pay alırlar. Fakat bu pay, elitlere ve alt elitlere kıyasla en alt düzeydedir. Demo elit perspektif halka oldukça büyük önem atfeder. Elitlerin varlığı ve amaçlarını gerçekleştirebilmesini, ancak halkla ve halkın açık desteğiyle mümkün görür.

Toplumsal hayatta demokratik sistemin işleyişi ve demokratik düzenin sağlıklı bir şekilde devamı için, halk ile elit tabaka arasında elit dolaşımını mümkün kılan kurumsal kanalların var olması ve bu kanalların sürekli açık olması hayati önem arz eder. Bu açıdan halk, yalnızca siyasi elitler için değil, öteki elitler için de büyük önem taşır. Etzioni'nin (1993: 108) de vurguladığı gibi, elitler en azından kendi varlık sebebi olduğu için halka ihtiyaç duyarlar. Yalnızca var olabilmek açısından değil, aynı zamanda elitlerin kendi amaçlarını gerçekleştirebilmesi için de halk, onlar açısından olmazsa olmaz bir ön şarttır. Kısacası denilebilir ki, elitler ve alt elitler her şeyden öte oy verene, okuyucuya, dinleyiciye, müşteriye ve bu listeye eklenebilecek daha birçok şeye olan ihtiyaçlarından dolayı halka zorunlu olarak bağımlıdır.

TÜRKİYE'NİN SİYASİ YAPISI

Daha önce de vurgulandığı gibi bu çalışmada, bireylerin “güç-iktidar olgusu” ve gücün toplum kesimleri arasındaki dağılımı konusunda, algılamalarının ve düşüncelerinin ölçülmesi hedeflendi. Bu bağlamda çalışmada, ayrıntıları yukarıda verilen araştırma kapsamında gerçekleştirilen çalışmada elde edilen veri seti kullanıldı. Bireylerin sosyal demografik özellikleri ile ilgili sorulara verilen yanıtlar araştırmanın temel bağımsız değişkenlerini oluşturdu. Öte yandan bireylerin, günümüz Türk toplumunun iktidar yapısına ilişkin algılamaları soruldu: “Ülkemizde toplumun genelini ilgilendiren sosyal, ekonomik ve siyasi kararların alınmasında rol oynayan en etkili toplumsal grupların hangileri olduğu” şeklinde yöneltilen soruya verilen yanıtlar, ana bağımlı değişken olarak kullanıldı.

Ayrıntılı analizlere geçmeden önce hemen vurgulamak gerekir ki araştırmanın bulguları, araştırmacının daha önceki yıllarda, elit gruplarına yönelik olarak gerçekleştirdiği araştırmalarda, “Türk toplumunun iktidar yapısı ve Türk iktidar seçkinleri” konusunda ortaya koyduğu bulguları (Arslan, 2005-a; 2005-b; 2004) destekler doğrultudadır. Arslan'ın Türk iktidar seçkinlerine yönelik saptamaları, Mills'in (1956) Amerikan iktidar seçkinleri ile ilgili bulgularıyla oldukça benzer yönler taşımaktadır. Bilindiği gibi Mills'e göre, o dönem Amerikan toplum yapısı içinde, karar verme sürecinde belirleyici rol oynayan üç önemli elit grubu vardır. Bunlar siyasi elitler,

ekonomi elitleri ve askeri elitlerdir. Bu elit gruplarının aralarında etkin sosyal ilişkiler, ortak değerler, ilgi ve çıkarlar vardır. Bu en güçlü ve en etkin elit gruplarının birlikteliği “iktidar seçkinlerini” oluşturur. Arslan ise çalışmalarında (Arslan, 2011-b; 2011-c; 2011-d, 1999), Türk iktidar seçkinlerinin üç elit grubunun değil, dört elit grubunun bileşkesinden oluştuğuna dikkat çekmektedir. Bunlar ekonomi elitleri, siyasi elitler, askeri elitler ve medya elitleridir.

Türk Toplumunda İktidarın Dağılımı

Araştırma kapsamında, konu ile ilgili olarak öncelikle bireylerin, Türk toplumunun iktidar yapısına ilişkin algılamaları soruldu: “Ülkemizde toplumun genelini ilgilendiren sosyal, ekonomik ve siyasi kararların alınmasında rol oynayan en etkili toplumsal grupların hangileri olduğu” şeklinde yöneltilen soruya verilen yanıtlar temel alınarak ulaşılan bulgular, aşağıdaki tablolarda ayrıntılı bir şekilde yer almaktadır.

Tablo 1: Görüşülen Bireylere Göre En Güçlü Elit Grupları

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde	
Geçerli	Cevapsız	65	4,6	4,6	4,6
	Sendikalar	39	2,7	2,7	7,3
	Politikacılar	667	47,0	47,0	54,3
	Askerler	223	15,7	15,7	70,0
	İşadamları	101	7,1	7,1	77,1
	Üniversite	45	3,2	3,2	80,3
	Bürokratlar	28	2,0	2,0	82,3
	Medya	110	7,7	7,7	90,0
	Yargı	19	1,3	1,3	91,3
	Tarikatlar	67	4,7	4,7	96,1
	Sivil toplum kuruluşları	3	0,2	0,2	96,3
	Dış ülkeler-ABD	49	3,5	3,5	99,7
	Fikri yok	4	0,3	0,3	100,0
	Toplam	1420	100,0	100,0	

Araştırmada öncelikle toplumsal yapı içindeki en güçlü bireylerin belirlenmesi hedeflendi. Ardından sırasıyla ikinci, üçüncü ve dördüncü derecede güçlü bireyler ve onların oluşturduğu elit gruplarına yönelik algının ortaya konması hedeflendi. Bu bağlamda araştırmanın bulguları, toplumun genelini ilgilendiren sosyal, ekonomik ve siyasal kararların alınmasında toplumda en belirleyici konumdaki bireylerin politikacılar olduğunu göstermektedir. Tablo 1’de de görüldüğü gibi ikinci sırada, yaklaşık yüzde 16’lık bir oranla askerler ön plana çıkmaktadır. Askerleri ise medya mensuplarının oluşturduğu medya elitleri takip etmektedir. Toplumsal ve siyasal güç hiyerarşisinin dördüncü sırasında ise işadamları, yani ekonomik elitleri yer almaktadır.

Tablo 2: Görüşülen Bireylere Göre İkinci Derecede Güçlü Elit Grupları

		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Geçerli	Cevapsız	236	16,6	16,6	16,6
	Sendikalar	37	2,6	2,6	19,2
	Politikacılar	211	14,9	14,9	34,1
	Askerler	302	21,3	21,3	55,4
	İşadamları	185	13,0	13,0	68,4
	Üniversite	71	5,0	5,0	73,4
	Bürokratlar	64	4,5	4,5	77,9
	Medya	162	11,4	11,4	89,3
	Yargı	65	4,6	4,6	93,9
	Tarikatlar	62	4,4	4,4	98,2
	Sivil toplum kuruluşları	4	0,3	0,3	98,5
	Dış ülkeler-ABD	20	1,4	1,4	99,9
	Kürtler - PKK sempatizanları	1	0,1	0,1	100,0
	Toplam		1420	100,0	100,0

İkinci önemli elit grupları konusunda ise ordu mensupları, yani askeri elitler ön plana çıkmaktadır. Tablo 2’de de görüldüğü gibi askeri elitlerin ardından ise sırasıyla siyasi elitler, ekonomi elitleri ve medya elitleri gelmektedir.

Tablo 3: Görüşülen Bireylere Göre Üçüncü Derecede Güçlü Elit Grupları

		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Geçerli	Cevapsız	411	28,9	28,9	28,9
	Sendikalar	35	2,5	2,5	31,4
	Politikacılar	92	6,5	6,5	37,9
	Askerler	97	6,8	6,8	44,7
	İşadamları	203	14,3	14,3	59,0
	Üniversite	86	6,1	6,1	65,1
	Bürokratlar	97	6,8	6,8	71,9
	Medya	225	15,8	15,8	87,7
	Yargı	83	5,8	5,8	93,6
	Tarikatlar	73	5,1	5,1	98,7
	Sivil toplum kuruluşları	7	0,5	0,5	99,2
	Dış ülkeler-ABD	9	0,6	0,6	99,9
	Mafya	2	0,1	0,1	100,0
	Toplam		1420	100,0	100,0

Üçüncü önemli elit grupları incelendiğinde ise en önemli güç merkezi olarak medya ön plana çıkmaktadır. Medyanın hemen ardından işadamları üçüncü derecede önemli elit grupları sıralamasında ikinci sırayı almaktadır. Onları ise askerler, bürokratlar ve politikacılar izlemektedir (Tablo 3). Toplumsal kararların alınmasında belirleyici rol oynayan dördüncü derecede etkili elit grupları incelendiğinde ise başta vurgulanan

bulgulara paralel bir şekilde medya elitleri başı çekmektedir. Onları yargı elitleri, bürokrasi elitleri ve ekonomi elitleri izlemektedir.

Türk Toplumunda Cinsiyet Bağlamında İktidarın Dağılımı

Daha önce de vurgulandığı gibi araştırmada yalnızca toplumdaki iktidar algısı ve gücün dağılımına dair betimleyici değerlendirmelerle yetinilmedi. Araştırmada bunlara ilaveten, bu algı ve düşüncelerin, temel sosyal demografik değişkenlere bağlı olarak değişim gösterip göstermediği de irdelendi. Tablo 4'teki bulgular, cinsiyet ile toplumdaki en güçlü elit gruplarına dair algı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Daha net bir anlatımla bu iki değişken arasında düşük düzeyde de olsa pozitif bir ilişki bulunmaktadır. Bir başka ifadeyle güç algısı, cinsiyet değişkenine bağlı olarak anlamlı farklılıklar arz etmektedir.

Tablo 4: En Güçlü Elit Gruplarının Cinsiyete Bağlı Değişimine Dair İstatistiksel Bulgular

		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	0,146	0,003
	Cramer's V	0,146	0,003
	Contingency Coefficient	0,144	0,003
N		1420	

Güç algısı ile cinsiyet bağımsız değişkeni arasındaki ilişki analiz edildiğinde, araştırma kapsamında görüşülen kadınlara göre toplumdaki en güçlü elit grubu şöyle sıralanmaktadır: Yüzde 50'lik oranla siyasi elitler başı çekmektedir. Politikacıları askerler, medya ve işadamları takip etmektedir. Erkeklerde de en güçlü dört elit grubu sıralaması kadınlardakine benzer niteliktedir. Bununla birlikte erkeklerin politikacılara atfettikleri güç, kadınlardan yaklaşık yüzde 14 daha düşüktür. Öte yandan erkekler tarafından askerlere, patronlara ve medyaya atfettikleri güç kadınların atfettiklerinden bir hayli fazladır. Özellikle de erkeklerin orduya atfettikleri güç kadınlardan yüzde 35 daha fazladır. Bu durum erkeklerin, zorunlu askerlik görevleri sebebiyle ordu kurumu ile daha yakın ilişkiye girme zorunlulukları ve bu sebeple de askeri elitlerin gücünü daha yakından tanıma fırsatı buluyor olmaları gerçeği ile ilişkilendirilebilir. En güçlü elit grupları ile cinsiyet arasındakine benzer bir istatistiksel ilişki, toplumdaki en güçlü ikinci ve üçüncü elit gruplarına ilişkin algılamalarda da gözlemlenebilir. Ortaya çıkan 0,128'lik sonuç, bu iki değişken arasında düşük düzeyde de olsa, anlamlı bir pozitif ilişkiye işaret etmektedir.

Türk Toplumunda Yaş Faktörü Bağlamında İktidarın Dağılımı

Böylesi temel sosyolojik araştırmaların vazgeçilmez bağımsız değişkenlerden bir diğeri de yaş faktörüdür. Araştırmada da bu gelenek takip edildi ve halkın, toplumsal yapı içinde iktidarın dağılımı ve iktidar seçkinleri ile ilgili algıları analiz edilirken yaş faktörü bağlamında bireylerin algılarında bir farklılaşma olup olmadığı hususu da araştırıldı.

Tablo 5: En Güçlü Elit Grubu Algısı ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	0,261	0,029
	Cramer's V	0,106	0,029
	Contingency Coefficient	0,252	0,029
N Geçerli		1420	

Tablo 5'te de görüldüğü gibi bireylerin toplumsal yapı içindeki en güçlü gruplara dair algılamaları ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir pozitif ilişki bulunmaktadır. Bir başka anlatımla, toplumdaki bireylerin güç algısı ile yaş arasında, düşük düzeyde de olsa, yok sayılamayacak derecede önemli bir pozitif ilişkinin varlığı dikkat çekmektedir.

Bu ilişki ayrıntılı bir şekilde incelendiğinde, dikkat çekici bulgularla karşılaşılır. Tablo 6'da da görüldüğü gibi, yaşı 20'nin altındaki en genç gruba göre toplumdaki en önemli elit grupları arasında ilk sırayı siyasi elitler alır. Siyasi elitleri ise yine son derece yüksek bir oranlar askeri elitler izler. Onlara göre en güçlüler arasında üçüncü sırayı ise yüzde 8,5 aynı oran ile tarikatlar ve medya paylaşır. En yaşlıların algısında ise gençlere kıyasla oldukça önemli farklılıklar göze çarpar. En yaşlılar toplumsal hayatta da en büyük gücü, yaklaşık yüzde 60 gibi yüksek bir oranla politikacılara atfetmektedirler. Burada dikkat çekici olan en yaşlıların siyasi elitlere atfettikleri güç, en gençlerin atfettiklerinden yaklaşık yüzde 67 daha fazladır. En yaşlıların güç sıralamasında da ikinci sırayı yine askeri elitler alır. Ancak üçüncü sırada bir farklılık ortaya çıkar: Kararların alınmasındaki etkili üçüncü grup olarak dış ülkeler ve ABD ön plana çıkar. Dördüncü sırada ise daha da karmaşık bir durum ile karşılaşılır. Yaşlıların hayat tecrübeleri, hayati kararlar alınırken üniversitelerin, tarikatların, bürokratların ve sendikaların eşit oranda etkiye sahip olduğuna işaret etmektedir.

Onları sırasıyla, askeri elitler, ekonomi elitleri ve medya elitleri takip eder (Tablo 15). Öte yandan, bu bağlamda dikkat çeken bir başka önemli bulgu da, medyaya gençler ve orta yaş grubundaki bireyler oldukça yüksek oranda güç atfederken, yaşlıların güç hiyerarşisi içinde medyaya hiçbir şans tanımamasıdır. Geleneksel olarak toplumdaki en güçlü elit grubu denildiğinde politikacılar akla gelir. Politikacılara en yüksek gücün, en yaşlı bireyler tarafından atfedilmesi de bu bağlamda son derece anlamlıdır. Amerika Birleşik Devletleri'nin ve dış ülkelerin, toplumun genelini ilgilendiren kararların alınmasında etkili olan bir güç grubu olduğuna dair en yüksek algı da yine yaşlılar arasında egemendir.

Türk Toplumunda Eğitim Durumu Bağlamında İktidarın Dağılımı

Sosyolojik açıdan son derece önemli bir diğer faktör, eğitim olgusudur. Sosyolojik araştırmalarda, eğitim olgusu konu edildiğinde alınan eğitimin süresi, bireylerin aldıkları eğitimi türü, eğitimlerini aldıkları kurumlar gibi birçok alt değişken de dikkate alınır. Bu çalışmada, araştırmanın konusu ve hedefleri dikkate alınarak bireylerin eğitim durumları bağımsız değişken olarak, araştırma kapsamında gerçekleştirilen analizlerde dikkate alındı. Daha net

bir ifadeyle, araştırmanın temel bağımsız değişkenlerinden biri olarak bireylerin eğitim durumu kabul edildi. Bu bağlamda bireylerin toplumsal güç algılarında, eğitim düzeylerine bağlı bir farklılaşma olup olmadığı araştırıldı.

Tablo 6: En Güçlü Elit Grubu Algısı ile Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

		Value
Nominal by Nominal	Phi	0,375
	Cramer's V	0,153
	Contingency Coefficient	0,351
N		1407

Tablo 6'da sergilenen istatistikî bulgular, bireylerin toplumsal güç algılamaları ile eğitim düzeyi arasında oldukça anlamlı ve pozitif yönde bir nedensellik bağı olduğunu göstermektedir. Bir başka tabirle bireylerin toplumdaki etkili güç gruplarına yönelik düşünceleri, eğitim düzeylerine bağlı olarak oldukça anlamlı farklılıklar göstermektedir.

Bu farklılaşma, çapraz analiz bulgularından daha net bir şekilde anlaşılabilir: Okuma yazması olmayan bireylere göre toplumsal kararların alınmasında, toplumun rotasının ve bireylerin uyacakları kuralların belirlenmesinde etkili elit grubu politikacılar. İkinci en güçlü ve etkili toplumsal grup ise askeri elitlerdir. Üçüncü sırayı ise yüzde 2,6 gibi son derece düşük oranlarla üniversite hocaları ve medya elitleri paylaşmaktadır.

En eğitimli toplum kesimlerinin güç hiyerarşisinin tepesini de yine siyasi elitler oluşturur. Bununla birlikte yüksek lisans ve doktora düzeyinde eğitimi olan bireyler siyasi elitlere, okuma yazması olmayan bireylerden yaklaşık yüzde 10 daha az değer atfetmektedirler. Toplumda, eğitim düzeyi en yüksek bireyler açısından en güçlü toplum kesimleri arasında ikinci sırayı, üniversite hocaları ve sendikalar paylaşmaktadır. Üçüncü sırada ise tarikatların gücüne vurgu yapılmaktadır.

Öte yandan, tarikatların toplumdaki etkili gücüne vurgu yapan bireyler arasında, en yüksek eğitim düzeyine sahip (üniversite mezunları ve lisansüstü eğitim yapmış) bireylerin başı çekiyor olması da son derece manidar görünmektedir. Yine benzer şekilde sendikalara en yüksek gücü de eğitim düzeyi en yüksek bireyler atfetmektedir. Sosyal bilimciler tarafından dördüncü güç olarak tanımlanan medyanın gücüne yönelik algıda, eğitim düzeyine bağlı kayda değer bir farklılaşma gözlemlenmemektedir. Bununla birlikte, medya en yüksek güç ortaokul mezunları ve üniversite mezunları tarafından atfedilmektedir. Öte yandan geleneksel güç piramidinin tepesini oluşturan siyasi elitlere en yüksek güç atfı toplumun en düşük eğitim düzeyine sahip bireylerinden, yani okuma-yazma bilmeyenler ile yalnızca okur-yazar durumdaki bireylerden gelmektedir.

Ordu kurumu ve askeri elitlerin toplumsal gücüne dair değerlendirmeler de eğitim düzeyine bağlı son derece anlamlı farklılıklar göze çarpar: Eğitim düzeyi arttıkça askeri elitlere atfedilen güçte de önemli ölçüde azalma göze çarpmaktadır. Bu kuralı lise mezunları bozmaktadır. Fakat askerlere en az güç atfeden kesimi, toplumun en yüksek eğitim düzeyine sahip bireylerinin oluşturması da dikkatlerden kaçmamaktadır. İşadamlarının gücüne

yönelik algıda ise durum büyük ölçüde tersinedir. Bir başka anlatımla, eğitim düzeyi arttıkça, işadamlarına atfedilen güç de büyük oranda artmaktadır. Örneğin, ilkokul mezunlarının yalnızca yüzde 5'i işadamlarının önemli bir toplumsal güç grubu olduğunu belirtirken; bu oran üniversite mezunları arasında neredeyse ikiye katlanarak yüzde 12'yi bulmaktadır.

Türk Toplumunda Sosyal Ekonomik Durum Bağlamında İktidarın Dağılımı

Sosyolojik araştırmalarda ve karşılaştırmalı sosyolojik analizlerde sıklıkla kullanılan bir başka önemli toplumsal olgu da bireylerin sosyo ekonomik durumlarıdır. Bu araştırmada da halkın, toplumsal gücün dağılımına yönelik algı ve düşünceleri analiz edilirken, sosyal ekonomik durum değişkeninden de yararlanıldı. Bir başka ifadeyle araştırmanın bu bölümünde, bireylerin sosyal ekonomik durumlarının, onların güce dair algılamalarında bir farklılığa yol açıp açmadığı araştırıldı.

Tablo 7: En Güçlü Elit Grubu Algısı ile Ekonomik Durum Arasındaki İlişki

		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	0,183	0,497
	Cramer's V	0,092	0,497
	Contingency Coefficient	0,180	0,497
N		1414	

Tablo 7'de sergilenen istatistiksel bulgular, bireylerin sosyal ekonomik durumları ile güce dair algılamaları arasında, düşük düzeyde de olsa anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğunu gözler önüne sermektedir. Toplumun en zenginlerine göre, toplumda üç önemli elit grubu vardır. Bunlar siyasi elitler, işadamları ve tarikatlardır. Zenginlerin güç piramidinin tepesinde de yine siyasi elitler yer alır. Politikacıları ise işadamları, medya ve başını Amerika'nın çektiği dış güçler takip eder.

Toplumların en fakirlerinin güç piramidi ise en zenginlerinden daha plüralist bir görünüm sergiler. Onlara göre toplumdaki en güçlü elit grubu siyasi elitlerdir. Fakat ikinci ve üçüncü sıradaki güç merkezlerine gelindiğinde durum farklılaşır. Daha net bir anlatımla toplumun en fakir kesimine göre ikinci etkili ve önemli elit grubu askeri elitlerdir. Üçüncü sırada ise medya yer alır. Medyanın hemen ardından ise işadamları ve dış güçler sıralamadaki yerini alır.

Öte yandan konu, elit gruplarına atfedilen güç bağlamında değerlendirildiğinde de son derece anlamlı bulgularla karşılaşılır. Askeri elitlere en yüksek güç, ekonomik açıdan orta sınıf mensuplarınca atfedilirken; üst sınıflar askerleri, güçlü ve toplumsal kararların şekillenmesinde etkili bir toplumsal grup olarak kabul etmezler. Medya konusunda da benzer bir durum göze çarpar: Üst sınıf mensuplarına göre medya elitlerinin toplumsal yapı içinde neredeyse hiçbir gücü bulunmamaktadır. Buna karşın medyaya en yüksek gücü orta sınıf mensupları atfederler. İşadamları ile ABD'nin başı çektiği dış ülkelere dair değerlendirmelerde de yine aynı tablo ile karşılaşılır.

GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Daha önce de vurgulandığı gibi günümüzde, toplumun iktidar yapısını ve elit-halk farklılaşmasını açıklamada en sık kullanılan teorik yaklaşımların başında elit teorisi gelir. Elit teorisi de kendi içinde dört alt kola ayrılır. Mersin araştırma evreninde gerçekleştirilen bu çalışmada, halk, iktidar ve iktidar seçkinlerini açıklamak amacıyla yönelik olarak, demo elit perspektif kullanıldı.

Araştırmada, toplumsal güç piramidi içinde en tabanda bulunan ve iktidar pastasından minimum düzeyde pay almış olan halkın gözünden, iktidar olgusu ve iktidarın dağılımı araştırıldı. Daha net bir ifadeyle çalışmada, günümüz Türk toplumunda iktidarın dağılımı, toplumun iktidar yapısı ve iktidar seçkinleri olgusu araştırıldı. Bulgular toplumun iktidar yapısı içinde özellikle dört elit grubunun belirleyici konumda olduğunu göstermektedir. Daha net bir ifadeyle, üçüncü bin yılın başlarını yaşadığımız şu günlerde, Türk toplumunun iktidar yapısı içinde, iktidar pastasından en büyük payı siyasi elitlerin aldığı gerçeği ile karşılaşıldı. Siyasi elitleri sırasıyla askeri elitler, medya elitleri ve ekonomi elitleri takip etmektedir.

Bir bakıma bu bulgular Arslan'ın daha önceki çalışmalarında (Arslan, 2012-a; 2012-b; 2012-c; 2005-c; 2004-d; 2004-c, 1999), Türk iktidar seçkinlerine dair ortaya koymuş olduğu bulguları açıkça destekler doğrultudadır. Daha net bir anlatımla günümüz Türk iktidar seçkinleri, dört elit grubunun bileşkesinden oluşmaktadır: Ekonomi elitleri, siyasi elitler ve askeri elitlerin yanı sıra medya elitleri de Türk toplumunun iktidar yapısı içerisinde etkin bir yere sahiptirler. Toplum açısından en önemli nitelikteki toplumsal, ekonomik ve siyasi kararlara son şeklini vermede bu elit grupları belirleyici rol oynamaktadırlar.

Özetle, Türk iktidar seçkinleri iktidar, servet ve prestij bakımından toplumun en varlıklı bireylerinden oluşur. Onlar yalnızca milyonlarca insanın değil, toplumun ve milletin de kaderini belirlerler. Karşıtlarının muhalefeti ne kadar etkin olursa olsun, bütün bunları bertaraf edip oyunu kendi kurallarına göre oynayabilme ayrıcalığı onların tekelindedir. Toplumdaki köşe taşları ve köşe başları da yine onlar tarafından tutulmuştur. Sahip oldukları kurumsal güç ve yetki sayesinde yalnızca servet, prestij ve statü gibi toplumsal kaynakları değil; karizma, zaman, motivasyon ve enerji gibi psikolojik ve bireysel kaynakları da kontrollerinde tutarlar.

KAYNAKÇA

- ALTUNIŞIK, R. (Vd.) (2004). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri-SPSS uygulamalı*. Sakarya: Sakarya Kitabevi.
- ARSEVEN, A. (2001). *Alan araştırma yöntemi*. Ankara: Gündüz Yayıncılık.
- ARSLAN, D. A. (Çev.) (2013). *Sosyoloji: Günlük yaşamın mimarisini keşfetmek*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- ARSLAN, D. A. (2012). Yerel seçim sonuçları temelinde Mersin'in siyasi yapısı. *International Journal of Human Sciences*. 9-2, 916-968.
- ARSLAN, D. A. (2012-a). *Sosyoloji ve yöntem yazıları*. Ankara: Kalkan Matbaacılık
- ARSLAN, D. A. (2011-a). *Turkish political elites: Sociological analysis of Turkish politics and politicians*. Berlin: LAP LAMBERT Academic Publishing.

- ARSLAN, D. A. (2011-b). *Who rules Turkey: Turkish power elite*. Berlin: LAP LAMBERT Academic Publishing.
- ARSLAN, D. A. (2011-c). *Elites and power in contemporary Turkey: Social anatomy of Turkish elites*. Berlin: LAP LAMBERT Academic Publishing.
- ARSLAN, D. A. (2007-a). 1963'ten günümüze yerel seçim sonuçları temelinde Türkiye'nin siyasi yapısı. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi (International Journal of Human Sciences)*, 4-1, 1-32, 13.01.2014, <http://www.insanbilimleri.com/ojs>.
- ARSLAN, D. A. (2007-b). *Elit sosyolojisi*. Ankara: Phoenix Yayınevi.
- ARSLAN, A. (2005-a). Educational bases of Turkish democracy: Educational backgrounds of Turkish elites. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi (Journal of Sociological Research)*, 8-1, 5-30.
- ARSLAN, A. (2005-b). The Turkish Power Elite. *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 14, 141-152.
- ARSLAN, A. (2004). Türkiye'de İktidarın Sosyolojik Anatomisi ve Türk İktidar Seçkinleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6-1, 1-25.
- ARSLAN, D. A. (1999). *Who Rules Turkey: The Turkish Power Elite and the Roles, Functions and Social Backgrounds of Turkish Elites*. Guildford: University of Surrey (PhD Thesis).
- BULMER, M. (1994). *Sociological research methods*. London: Macmillan.
- ÇEÇEN, A. (2000). *İnsan hakları*, Ankara: Savaş Yayınevi.
- DİE (1996). *Türkiye nüfusu 1923 – 1994 demografi yapısı ve gelişimi 21. Yüzyıl ortasına kadar projeksiyonlar*. Ankara: DİE
- DPT (2001). *VIII. BYKP Nüfus, demografi yapısı ve göç özel ihtisas komisyonu raporu*. Ankara: DPT.
- DUVERGER, M. (1993). *Siyasi partiler*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- ETZIONI-HALEVY, E. (1997). *Class & elites in democracy and democratisation*. NewYork: Garland Publishing.
- ETZONI, H. (1993). *The elite connection*. London: Polity Press.
- GILBERT, N. (1994). *Researching social life*. London: Sage.
- GILBERT, N. (1993). *Analysing tabular data*. London: UCL.
- GÜVEN, S. (2006). *Toplumbiliminde araştırma yöntemleri*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- KIŞLALI, A. T. (2003). *Siyaset bilimi*. Ankara: İmge Kitabevi.
- MILLS, C.W. (1956). *The power elite*. London: Oxford University Press.
- MOSCA, G. (1939). *The ruling class*. New York: McGraw Hill.
- NEUMAN, W. L. (2006-a). *Toplumsal araştırma yöntemleri 1: Nitel ve nicel yaklaşımlar*. İstanbul: Yayın Odası.
- NEUMAN, W. L. (2006-b). *Toplumsal araştırma yöntemleri 2: Nitel ve nicel yaklaşımlar*. İstanbul: Yayın Odası.
- PARETO, V. (1968). *The rise and fall of the elites*. New Jersey: The Bedminster.

SARIBAY, A. Y. (2008). *Global bir bakışla politik sosyoloji*. İstanbul: Everest Yayınları.

SCOTT, J. (1995). *Sociological theory: Contemporary debates*. Aldershot: Edward Elgar.

SCOTT, J. (1993). *Sociology of elites*. Aldershot: Elgar.

SCOTT, J. (1991). *Social network analysis: A handbook*. London: Sage.

SENCER, M. (1989). *Toplumbilimlerinde yöntem*. İstanbul: Beta Yayıncılık.

TEZİÇ, E. (1976). *Siyasi partiler: 100 soruda*, Gerçek Yayınevi, İstanbul.

EXTENDED ABSTRACT

As mentioned before the major aim of this study is to examine and discuss the people's general perception and classification of the power. Secondly, the ideas of the public about the power structure and the distribution of power in contemporary Turkish society are defined. Also, the Turkish power elite on public eye were examined. A data set which was created from a rather comprehensive field research was used realised for the main purposes. Briefly, the major objective of this study was to examine and discuss the political structure of Turkey by using methods and techniques of political sociology. In the other words the formation of political power and the power elite were investigated. Demo elite perspective was used as the theoretical base.

Multiple research techniques were used to realise the aims of the main project. In addition to the field research, observation, secondary data analysis, historical and documentary research techniques were used to achieve the goals. Nevertheless, the technique of survey was used to gather the data in this paper. Mersin city center selected as the sampling group from the universe of Turkey. The stratified (layered) sampling technique which is a random (probability-based) sampling technique was used for the sample. The field research was realised about 1420 household in Mersin. On the other hand, Mersin is one of the most important metropolitan city of Turkey. It takes 17th place (it was updated as the 24th in 2011) on the list of the social-economical development of the Turkish cities (Totally 81 cities). It is a Mediterranean city and has a rather high development potential on the tourism, trade, agriculture, agricultural industry and the service sectors. It has been taking huge migration especially from the East and the South East Anatolian regions. The proportion of migrants has been reached about seventy per cent of the population of Mersin city.

A highly detailed questionnaire was used for the interviews. There was structured, semi structured and open-ended questions in the questionnaires. A highly experienced and trained research team was selected among the students of the department of sociology in Mersin University. It was given a training seminar to the field research team. Then, the field research realised this field research team. An original data set was created from the data which was gathered from the field. The data was loaded into the computer by using the SPSS. Also, the computer program of the SPSS (Statistical Packages for Social Sciences) was used for analysing the data set. Major social background characteristics (such as age, gender, educational level, social economical situation and

social class situation) were employed to examine the distribution of the power and perception of the power elite.

Usually researchers use the elite theory in order to examine and understand the inequalities, power and power structure of the society. Following by this tradition, elite theory was used in this study to understand, to examine and to explain the power structure of Turkish society too. Inequalities in the distribution of power, wealth and prestige are common features of contemporary societies. To Mosca, absolute political equality, majority government and free elections are a “myth” they are essential elements of an open ruling class. Researchers of elites aim to understand and explain the existence and persistence of inequalities in the distribution of power and the relationship between power and control in contemporary societies.

As discussed in earlier pages, elite theory highlights power, control and influence for examining it’s subject. As also discussed earlier, there are various elite theories within this context, such as elitist elite theory, pluralist elite theory, democratic elite theory and demo-elite perspective. Specifically, this paper examined the power structure and the distribution of the power in contemporary Turkish society by using the demo-elite perspective. However, to some degree, it profited from other elite theories, such as the pluralist perspective and the corporatist perspective.

Findings clearly shows that there are four key elite groups in contemporary Turkey. They are the business elites, military elites, political elites and media elites. These elite groups form the key elites. The major socio-economic and political decisions are taken directly or indirectly by the key elite groups in Turkey. Nevertheless, their unity is not exact and unchangeable. The unity amongst Turkish key elite groups is relative and it may differ in terms of time and conditions.

In brief, the research shows clearly that the Turkish power elite exists. As stated by Mills (1956: 283), as a member of the power elite, they define each other as among those who accordingly must be taken into account. Every member of the power elite takes into account the other members views: for example, when a political decision is about to be taken, the political directorate knows that the views of the highest rank army generals have to be taken into account. They know that, if the army elite are against a potential decision, they cannot realise their plans. The Turkish power elite, in other words the key elites of contemporary Turkish society, are composed of people of similar social origins, similar educational backgrounds and similar occupational careers. They have similar life styles and views. The top of the power hierarchy are more powerful, because they are more unified. The bottom of society (non-elites) is rather weak, because they are more fragmented.